

[Erdélyi Magyar Adatbank]

A KOLOZSVÁRI M. KIR. MEZŐGAZDASÁGI FŐISKOLA
ÜZEMTANI INTÉZETÉNEK KIADVÁNYA

ÜZEMTANI KÖZLEMÉNYEK

II.

1943

Észak-Erdély mezőgazdasági gép- és eszközfelszerelése

Utóbbi időben különösen sokat hallunk és olvasunk a mezőgazdaság gépesítésének fontosságáról. Divattá vált a gépesítése minél szélesebb körben és minél nagyobb mértékben való keresztülviteléről úgy beszélni, mint amitől a termelés föllendülését elsősorban várni lehet. Nélküle azonban további haladásról nem is lehet szó. Ezek alapján szinte a köztudatba is átment már, hogy a gépesítés a mezőgazdaság fejlesztésének egyik legfontosabb programpontja kell legyen, amelyet a fejlesztés legelső teendői közé kell sorolni. Abból a célból, hogy ezen a téren a fennálló hiányok megfelelő mértékben kiegészíthetők legyenek, de másfelől egyes bizonyos helyeken elő álló túlgépesítés is elkerülhető legyen, szükségesnek mutatkozik Észak-Erdélyre vonatkozólag a mezőgazdaság gépesítésével olyan irányban foglalkozni, amely lehetővé teszi az egyes országrészek gépszükségletének statisztikai alapon való feltárását. Ennek a vizsgálatnak alapját a jelenlegi északerdélyi helyzet képezné, amelyből kiindulólólag lehet csak a szükségletre vonatkozólag valamelyes képet formálni, és pedig azoknak a tényezőknek felderítésével kapcsolatosan, melyek a gépfelszerelés jelenlegi helyzetét kialakították.

A gép- és eszközfelszerelésre vonatkozó legutóbbi statisztikai adatok az 1937-ik évből származnak és a román földművelésügyi miniszterium mezőgazdasági statisztikai szolgálatának kiadványában vannak összefoglalva.¹ Ezeknek az adatoknak kiértékelésére ugyancsak a fenti statisztikai szolgálat kiadványában megjelent 1938. évi füzet adatai szolgálnak, amelyek az 1938. évben megművelt és bevetett területre nyújtanak felvilágosítást. A továbbiakban a gazdaságok számának megállapítására alábbi vizsgálatnál a román központi statisztikai intézet 1930. évi népszámlálásáról szóló adatait használtuk fel, amelyek az agrárjellegű gazdaságok számát külön tüntetik fel.

Észak-Erdély adatainak elbírálásánál természetesen nehézséget okozott az a körülmény, hogy a bécsi döntés következtében bizonyos megyéknek csak egy része tért vissza Magyarországhoz és így ezeknek a visszatért megyerészeknek külön való elbírálása vált volna szükségessé. Tekintettel arra, hogy az alábbi vizsgálat főleg megyei arányszámok alapján történik, nem követünk el hibát, hogyha ezeket az arányszámokat az Észak-Erdélybe eső részekre is irányadónak elfogadjuk.

---

¹ Statistique des machines et instruments agricoles. Anee 1937.

A román földművelésügyi miniszterium jelzett statisztikai kiadványa csak bizonyos mezőgazdasági gépekre és eszközökre terjed ki. Ennek következtében alanti vizsgálat is csak ezekkel a román statisztikában felsorolt gépekkel és eszközökkel foglalkozik. Vizsgálatainknál kiindulási-pontul az egyes gépek és eszközök megyénkénti eloszlását vettük alapul, mely eloszlást a gazdaságok száma, azok szántóterülete és mezőgazdasági területe szempontjából bíráltuk el. Olyan gépeknél, amelyek nem kizárólagosan a szántóterületen kerülnek felhasználásra, a rét és legelőterületre is kiterjeszkedtünk, viszont bizonyos kultúrnövények speciális gépjeinél a kiértékelést csak az illető kultúrnövénnyel bevett területre korlátoztuk.

Tekintettel arra, hogy a fent felsorolt statisztikai adatok csak a megyénkénti gép- és eszközfelszerelést mutatják ki és nem tartalmazzák sem az egyes birtoknagyság kategóriák szerint való csoportosítását, sem pedig az egyes gépek nagysága között nem tesznek különbséget, úgyszintén nem nyújtanak felvilágosítást a különböző birtoknagyság-kategóriák egyéb gazdasági viszonyaira vonatkozólag sem, vizsgálatainknál kénytelenek voltunk ezekhez az adottságokhoz alkalmazkodni és miután következtetéseket csak egész megyék adatainak összehasonlításából vonhattunk le, szükségesnek látszott mindenekelőtt minden egyes gépre és eszközre vonatkozólag azt eldönteni, hogy annak elterjedése olyan általános jelleggel bír-e, hogy a megyénként való összehasonlítás ennek folytán lehetségessé váljék. Csak ennek elbírálása után lehetett összehasonlításokat tenni a megyei adatok alapján. Ahol ez az eset nem állhatott fenn, ott más csoportosításhoz kellett folyamodnunk, hogy a területi változások alapján vizsgálva, megfelelő eredményekhez jussunk, így minden egyes alkalommal először a területi és gazdaságok szerinti eloszlást tettük vizsgálat tárgyává és csak ezt követőleg foglalkozhattunk az összehasonlítás kiértékelésével.

Az ekék. Az egyenletes elterjedés elbírálhatósága céljából elsősorban az ekék összes számát a szántóterület, illetőleg a gazdaságok száma szempontjából tettük vizsgálat tárgyává. Ebből a célból elsősorban a gazdasá-

I. Táblázat

Vármegyék	Gazdaságok száma	Ekék száma	Vármegyék	Szántó-földi terület	Ekék száma
		drb.		ha.	drb.
Beszterce Naszód	28 598	20 403	Máramaros	28 101	11 365
Máramaros	28 964	11 365	Beszterce-Naszód	62 503	20 403
Udvarhely	29 566	21 678	Csik	68 778	29 312
Csik	30 732	29 312	Udvarhely	79 660	21 678
Háromszék	30 984	24 539	Háromszék	79 694	24 539
Szolnok-Doboka	43 331	29 059	Szolnok-Doboka	142 520	29 059
Kolozs	50 433	31 408	Kolozs	145 899	31 408
Szatmár	52 173	33 387	Maros-Torda	160 513	37 593
Maros-Torda	56 728	37 593	Szatmár	168 552	33 387
Szilágy	70 659	48 129	Szilágy	270 191	48 129
Bihar	92 558	52 906	Bihar	297 598	52 906

gok száma szerint felsorakoztattuk az egyes vármegyéket, szembeállítva ezekkel az adatokkal az egyes vármegyékben található ekék számát. (Lásd: I. táblázat.)

Ebből az összehasonlításból kiolvasható, hogy a gazdaságok száma és az ekék száma között kevés kivétellel szoros összefüggés észlelhető. Kivételt ebben a tekintetben csak Máramaros és Háromszék vármegyék képeznek, amelyekben az ekék száma nem emelkedik teljesen párhuzamosan a gazdaságok számával, úgy ahogyan a többi megyékben megállapítható. Máramaros vármegyére vonatkozólag ennek talán az lehet a magyarázata, hogy ott számos gazdaság van, mely nem rendelkezik szántófölddel és így kiugróan kevés a gazdaságokra eső ekék száma. Háromszék vármegyére nézve a zökkenés sokkal kisebb és inkább abból magyarázható, hogy — amint a továbbiakban látni fogjuk — a sorban szomszédos Csik vármegyének nagyon magas az ekefelszerelése, úgy, hogy nem annyira Háromszék vármegye ugrik ki rossz arány következtében, mint inkább Csik megyének nagyon magas arányszáma ütközik ki

A szántóterület és az ekék száma közötti összefüggés vizsgálata hasonló alapon történt. (Lásd: I. táblázat.) Ezt a két sort vizsgálva szintén megtaláljuk a szoros összefüggés nyomait. Kivételt képez itt is Csik vármegye, ahol a sorból magasan kiugrik a magas ekeszám.

Ettől a három esettől eltekintve az ekék elterjedése egyenletesnek tekinthető és így a további vizsgálat megyénkénti összehasonlítás alapján lefolytatható.

Észak-Erdély mezőgazdaságának ekefelszerelését a jelzett statisztika megyénkénti csoportosításában tünteti fel, elkülönítve a fa-, vasgerendelyes és kétbarázdás ekéket. Ha mindezeket az ekéket együttesen számítjuk, úgy megállapítható, hogy a különböző megyékben egy gazdaságra hány eke esik, illetőleg, hogy egy ekére hány Ha szántóterület számítható. Hogy ezeket az adatokat elbírálni lehessen, az egy gazdaságra eső szántóterületből kell kiindulnunk, miután ebben a fogalomban úgy a gazdaságok száma, mint szántóterülete kifejezésre jut. (Lásd: II. táblázat.)

Ebből a kimutatásból elsősorban az olvasható ki, hogy legszorosabb összefüggés az egy gazdaságra és az egy ekére eső szántóterület között áll fenn, ami arra mutat, hogy milyen mértékben növekedik a gazdaságok szántóterülete, olyan mértékben csökken a szántóra eső ekék száma. Ha ezzel szemben az egy gazdaságra eső ekék számát vizsgáljuk, ott nem állapítható meg szabályszerű alakulás a szántóterület arányával kapcsolatosan, még kevésbé a mezőgazdasági területre nézve. A megyéket tekintve legkevesebb eke található a szántóföldi területre vonatkoztatva Bihar, Szatmár és Szilágy vármegyékben és a legtöbb Máramaros, Beszterce és Csik vármegyékben. Udvarhely, Háromszék, Kolozs és Szolnok-Doboka vármegyék szántóföldre vonatkoztatott ekeállománya a két említett csoport között áll. Egy gazdaságra eső legnagyobb ekelétszám található Csik, Beszterce és Udvarhely vármegyékben. Legkisebb Máramaros, Bihar és Szatmár megyékben, közepes Maros-Torda, Kolozs, Szolnok-Doboka és Szilágy megyék. Ezek szerint a legnagyobb ekeszükséglet Szilágy, Bihar és Szatmár vármegyékben mutatkozik, utánuk Má-

ramaros, Szolnok-Doboka, Kolozs és Maros-Torda vármegyék következnek. Legjobban ellátott vármegyék Csik, Beszterce-Naszód, Udvarhely és Háromszék.

Külön elbírálható a statisztika alapján az ekék minősége is, illetőleg az a kérdés, hogy az egyes vármegyékben fa-, vasgerendelyes és kettős ekék milyen arányban találhatók. Erre II. táblázatunk nyújt felvilágosítást.

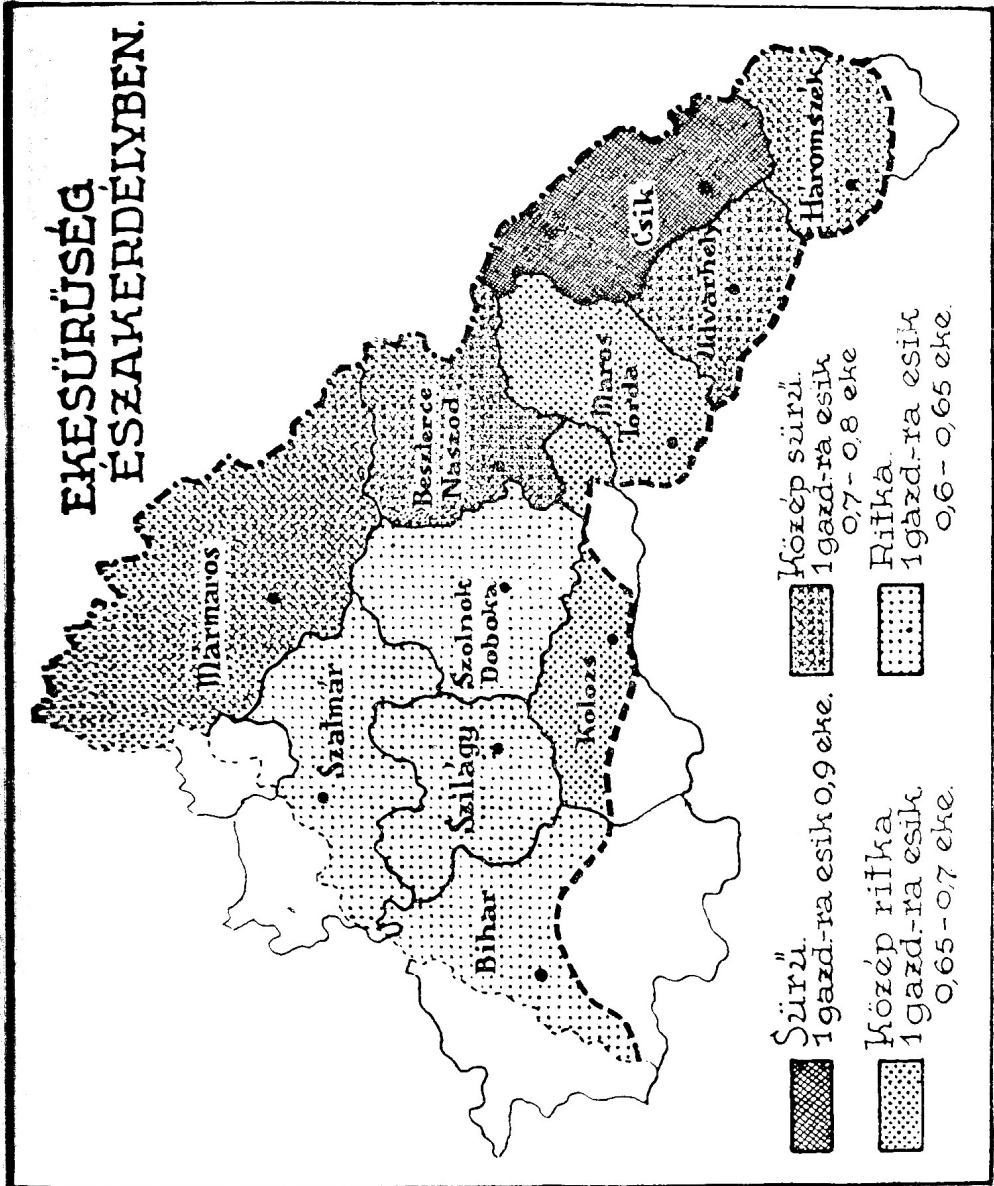
Ebből a táblázatból kitűnőleg a fagerendelyes ekék túlnyomóan a hegyvidéken vannak elterjedve. Ugyanott természetesen alacsony a vasgerendelyes ekék aránya. Ilyen vármegyék Maros-Torda, Csik, Udvar-

II. Táblázat.

Vármegyék	Egy gazda- ságra esik szántó- föld	Egy gazda- ságra esik mező- gazda- sági terület	Egy ekére esik szántó- föld	Egy gazda- ságra esik eke	Fa- geren- delyes eke	Vas- geren- delyes eke	Kettős eke	Össze- sen
	Ha		drb.		%			
Máramaros	0,98	7,09	2,48	0,40	94,4	5,4	0,2	100
Beszterce	2,19	8,98	3,07	0,72	91,5	7,9	0,6	100
Csik	2,24	11,33	2,35	0,96	92,7	7,2	0,1	100
Udvarhely	2,53	6,84	3,45	0,74	94,7	3,2	2,1	100
Háromszék	2,58	5,42	3,25	0,80	75,1	23,7	1,2	100
Maros-Torda	2,83	5,46	4,27	0,67	91,8	7,9	8,3	100
Kolozs	2,88	6,75	4,62	0,63	73,9	25,6	0,5	100
Bihar	3,22	6,16	5,63	0,58	42,1	52,0	5,9	100
Szatmár	3,24	6,07	5,05	0,64	63,4	34,5	2,1	100
Szolnok-Doboka	3,29	6,61	4,91	0,68	92,6	4,8	2,6	100
Szilágy	3,83	5,84	5,62	0,69	62,4	35,5	2,1	100

hely, Szolnok-Doboka, Máramaros, Beszterce-Naszód. Ugyanezekben a vármegyékben igen alacsony a kettős ekék aránya is. A vasgerendelyes ekék legnagyobb arányát Bihar vármegyében találjuk, ahol viszonylag legnagyobb a kettős ekék aránya is. Szatmár és Szilágy vármegyék következnek ezután a vasgerendelyes ekék elterjedése szempontjából, míg Kolozs és Háromszék vármegyék körülbelül egyforma aránnyal ezek után következnek. Ebből a táblázatból megállapíthatólag az ekék minőségének aránya elsősorban a domborzati viszonyok után igazodik. Ugyan így alakul a kettős eke aránya is. Ebből a szempontból kétségtelenül a rendelkezésre álló erdők aránya is befolyással van, miután azok fagerendelyes ekék elkészítéséhez nyersanyagot szolgáltatnak. A jövő szempontjából célszerűnek látszik ugyanezeknek a szempontoknak tekintetbe vétele mellett eljárni, vagyis hegyesvidékeken továbbra is megőrizni a könnyebb, azonban szakszerű fagerendelyes ekék arányát. A kettős ekék az egyetlen Bihar vármegye kivételével nem jutnak szerephez és legacsonyabb arányban éppen a hegyesvidéken, azaz Csik, Maros-Torda, Kolozs, Máramaros és Beszterce-Naszód vármegyékben szerepelnek.

Összefoglalólag az ekék viszonylagos száma nem a terület nagysága, hanem a gazdaságok száma szerint igazodik. Világos az a tendencia, hogy

minden gazdaság legalább egy ekével el legyen látva, amelyet a tulajdonos beszerez tekintet nélkül arra, hogy milyen kiterjedésű a szántóföldi vagy a mezőgazdasági területe. Nem tűnik ki a statisztikából, hogy nagyobb birtokoknál ebből a szempontból milyen a helyzet, azonban legnagyobb valószínűség szerint ezeknél már inkább a megszántandó terület kiterjedése után fog alakulni az ekéknek száma.

Boronák. A boronák elterjedtségére vonatkozólag az ekéhez hasonlóan elsősorban a megyénkénti gazdaságok számát, majd a szántóterületet állítottuk szembe a megyénkénti boronakészlettel. (Lásd: III. táblázat.)

A táblázat első két számsorából az olvasható ki, hogy a gazdaságok számával párhuzamosan a boronák számában is emelkedés mutatkozik. Kiugró adatokat Beszterce-Naszód és Csik vármegyékben találunk, ahol

III. Táblázat.

Vármegyék	Gazdaságok száma	Boronák száma	Vármegyék	Szántóföldi terület	Boronák száma
		drb.		Ha.	drb.
Beszterce-Naszód	28 598	21 298	Máramaros	28 101	11 057
Máramaros	28 964	11 057	Beszterce-Naszód	62 503	21 298
Udvarhely	29 566	18 958	Csik	68 778	26 030
Csik	30 732	26 030	Udvarhely	74 660	18 958
Háromszék	30 984	19 886	Háromszék	79 694	19 886
Szolnok-Doboka	43 331	26 722	Szolnok-Doboka	142 520	26 722
Kolozs	50 433	28 350	Kolozs	145 099	28 352
Szatmár	52 173	29 612	Maros-Torda	168 513	35 111
Maros-Torda	56 728	35 312	Szatmár	168 552	29 612
Szilágy	70 659	42 488	Szilágy	270 191	42 488
Bihar	92 558	47 042	Bihar	297 .598	47 042

a boronával való ellátottság foka a gazdaságok számához viszonyítva magas. A többi megyék boronakészlete a gazdaságok számával egyidejűleg emelkedik.

A szántóföldi területtel való szembállítás a III. táblázat utolsó két sorát mutatja. Ezek a sorok is mutatják a fenti törvényszerűséget ugyancsak Beszterce-Naszód és Csik megyék kiugrásában.

Boronával való ellátottság tekintetében Észak-Erdélyben az ekékhez hasonló alakulást találunk. Dacára a boronák nagyobb munkaképességének, mégis a két eszköz adatait összehasonlítva, a boronánál csak valamivel kevesebb, egy gazdaságra eső létszám mutatkozik. Itt is világosan kiolvasható tehát a gazdaságoknak az a törekvése, hogy még kicsiny terület esetén is el legyenek látva egy darab saját boronával. Ebből kö-

vetkezőleg alábbi kimutatásunkban az egy gazdaságra eső szántóterület és az egy gazdaságra eső borona száma között nem mutatkozik számbavehető összefüggés, sőt az adatokból inkább az olvasható ki, hogy a gazdaságoknak területegységre eső nagy száma és ezzel kapcsolatosan az egy gazdaságra eső kicsiny szántóföldi területnek aránylagosan nagyobb boronaszám felel meg. Ezekről a viszonyokról a IV. táblázat három első sora nyújt felvilágosítást.

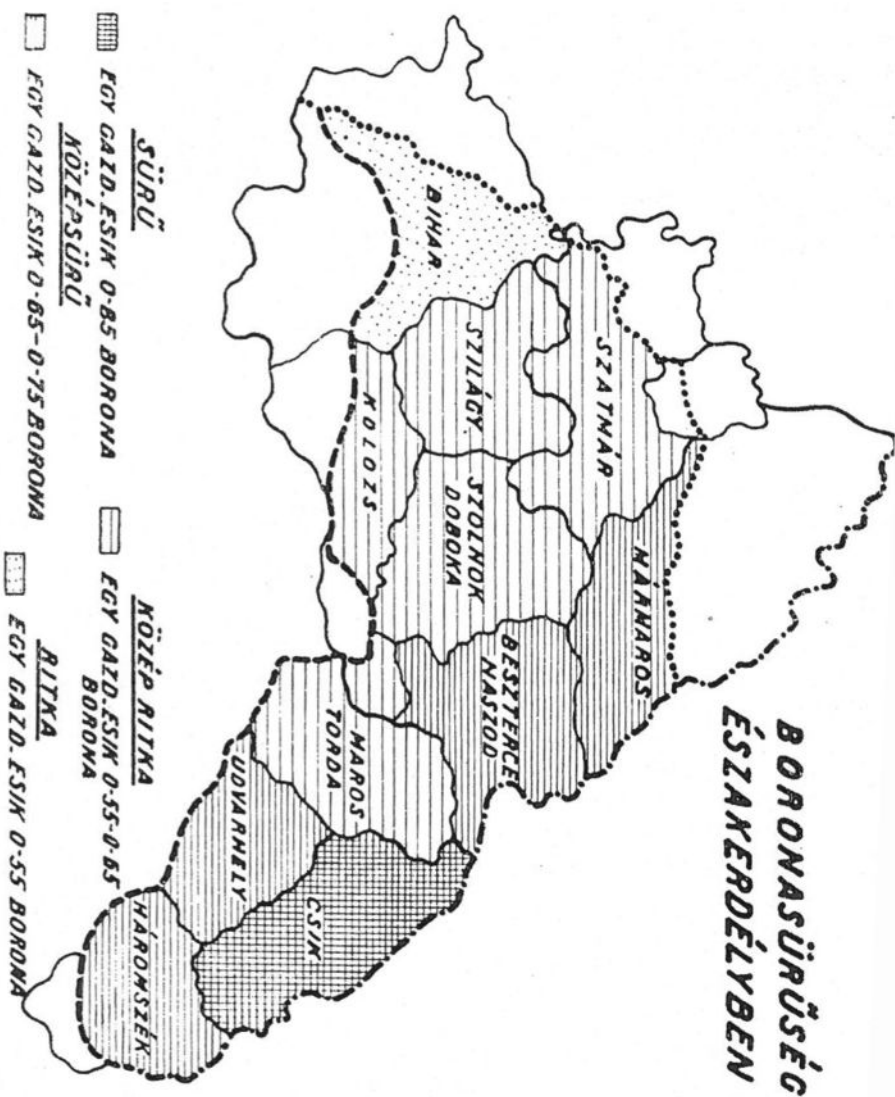
Statisztikai adataink különbséget tesznek fa- és vasboronák között is. Ha az egyes megyék boronakészletét ebből a szempontból vizsgálat alá tesszük, úgy a fa- és vasboronák százalékos aránya a IV. táblázatból tűnik ki.

E szerint legmagasabb a faboronák aránya Maros-Torda, Kolozs, Máramaros, Beszterce-Naszód és Szolnok-Doboka vármegyékben. Leg-

IV. Táblázat.

Vármegyék	Egy gazdaságra esik szántóföldi terület	Egy boronára esik szántó	Egy gazdaságra esik borona	Faborona	Vasborona	Összesen
	Ha.			%		
Máramaros	0,98	2,55	0,39	92,0	8,0	100
Beszterce-Naszód	2,19	2,94	0,75	89,0	11,0	100
Csik	2,24	2,65	0,85	62,2	47,8	100
Udvarhely	2,53	3,94	0,65	82,9	17,1	100
Háromszék	2,58	4,01	0,65	78,3	21,7	100
Maros-Torda	2,83	4,58	0,62	95,5	14,5	100
Kolozs	2,88	5,12	0,57	90,9	9,1	100
Bihar	3,22	6,33	0,51	64,8	35,2	100
Szatmár	3,24	5,70	0,57	84,9	15,1	100
Szolnok-Doboka	3,29	5,34	0,62	91,5	8,6	100
Szilágy	3,83	6,37	0,61	86,1	13,9	100

kisebb Bihar, Csik és Háromszék vármegyékben, míg Udvarhely, Szilágy, Szatmár közepes arányt mutatnak. A vasboronák elterjedése kevés törvényszerűséget mutat olyan értelemben, ahogyan azt az ekéknél meg lehetett állapítani. Bár némileg a boronáknál is mutatkozik a faboronák használata hegyvidékeken, azonban ez alól a megállapítás alól éles kivételt képez Csik megye, melyben aránylag magas a vasboronák aránya, a statisztika szerint magasabb mint Biharmegyében is. Itt valószínűleg egy másik tényező játszott közre, amelyet a statisztikából nem lehet megállapítani. Általánosan kevés kivételtől eltekintve a faboronák északerdélyi viszonylatban sokkal inkább elterjedtek, mint a vasboronák, amelyeket csak három megyében találunk számbavehető mennyiségben: Csik,

Bihar és Háromszék vármegyékben, közepes arányuak Maros-Torda. Udvarhely, Szilágy és Szatmár vármegyék, a többi megyékben a vasboronák aránya egészen alacsony.

A lókapá és kézikapá. A kapák vizsgálatánál szükségesnek mutatkozik a ló- és kézikapákat együttesen vagy legalább is közös vonatkozásban elbírálni, miután a gyakorlati életben ezek tulajdonképpen egymást kölcsönösen helyettesítik. Másfelől a területre való vonatkoztatás kérdésében az összeállítás alapjául itt már nem a szántóföldi terület, hanem a fontosabb kapásnövények termőterülete után kell igazodnunk. Ha ebből a szempontból elsősorban a kézikapá készletet tesszük vizsgálat tárgyává, úgy a termelt kapásnövények területére és a kézikapák számára vonatkozólag az V. táblázat két első számsorát kapjuk:

Ha elsősorban a burgonya és tengeri vetésterületét mind a kézi, mind a lókapák számával összehasonlítva vizsgáljuk, a szabályszerűen párhuzamos emelkedés ezeknél a számsoroknál is fennállani látszik. Kivételt a kézikapáknál Csik, Máramaros, Udvarhely és Beszterce-Naszód vármegyék alkotnak, amelyek a fokozatos emelkedésből kiugrani látszanak. Viszont ha a kézi kapák sora mellé a lókapák számát állítjuk,

V. Táblázat.

Vármegyék	Burgonya és tengeri vetésterülete	Kézi kapák száma	Lókapák száma	Normál kapák	Egy Ha. tengeri és burgonya vetésterületre esik kapa	Egy gazdaságra esik kapa
	Ha.	drb.			drb.	
Csik	10 195	53 902	50 376	104 278	10,23	3,39
Háromszék	15 595	58 810	19 728	78 538	5,04	2,54
Udvarhely	16 517	54 354	59 712	114 066	5,18	3,85
Máramaros	16 987	53 808	31 152	84 960	6,69	2,93
Beszterce-Naszód	17 558	57 039	42 864	99 903	5,69	3,49
Kolozs	39 957	88 706	9696	98 402	2,47	1,96
Szatmár	42 594	95 684	19 752	115 436	2,72	2,21
Szolnok-Doboka	49 698	72 637	9.744	82 381	1,66	1,91
Maros-Torda	53 222	106 142	70 512	176 654	3,32	3,11
Szilágy	68 908	119 932	142 176	262 108	3,81	3,70
Bihar	87 216	131 808	122 016	253 824	2,92	2,75

ugy, amint az előre látható volt, a lókapák adatai kiegészíteni látszanak a kézi kapákét, mivel ott ugyanezek a megyék mutatnak a sorrendből kiugró magasabb lókapá számot.

További vizsgálat szempontjából tehát célszerűnek mutatkozik a lókapát is kézi kapára kifejezve a számításba beállítani. Amennyiben ezt az eljárást követjük és egy lókapát huszonnégy kézi kapával egy munkáértékűnek veszünk és ezen az alapon végezzük el az összehasonlítást, úgy az V. táblázat két utolsó számsorát nyerjük.

Az egy hektár tengeri és burgonya-vetésterületre vonatkozó adatokat megyénként vizsgálva, újra kiemelkedik Csik vármegyének ebből a szempontból mutatkozó nagy kapaállománya, amely sok esetben a többi

megyék állományának többszörösét is kiteszi. Utána sorrendben Máramaros, Beszterce-Naszód, Udvarhely és Háromszék vármegyék következnek, majd a többi mezőségi, illetőleg alföldi megyék. Az egy gazdaságra eső kapa száma Udvarhely megyében a legnagyobb, utána Szilágy, Beszterce-Naszód és Csik következnek. Nagy vonásokban a kapaival való ellátottság legjobb a Székelyföldön és Beszterce-Naszód, valamint Máramaros vármegyékben. Észak-Erdély többi részei közül csak Szilágymegye emelkedik jobban ki ebből a szempontból.

Kézigereblye és lógereblye. A gereblyék állományának elbírálása céljából a megyénként mutatkozó darabszámokat természetes-kaszálók területére, valamint a lóherével, lucernával és más mesterséges takarmánnyal bevetett területre vonatkoztattuk. Miután a lógereblye és kézi gereblye egymást helyettesíthetik, célszerűnek mutatkozott ezt a vonatkoztatást egy gereblyeszámra végezni és ebből a célból a lógereblyéket a kézi gereblyékkel együttesen megfelelő átszámítás útján tekintetbe venni. Egy lógereblyét húsz kézi gereblyével egyenlőnek véve és az így adódó számot a kézi gereblyék állományához hozzáadva az egy gereblyére eső kaszálóterület Ha-ban a következő számsort adja:

Háromszék	1,30
Maros-Torda	1,15
Csik	2,81
Udvarhely	1,85
Kolozs	1,82
Bihar	2,07
Szolnok-Doboka	1,76
Szilágy	1,17
Szatmár	1,36
Máramaros	2,56
Beszterce-Naszód	2,36

Ezekből az adatokból kitűnőleg alig mutatkozik számbavehető különbség az egyes megyék között a gereblyével való felszerelés tekintetében.

Kézi kasza. A kézi kaszák sűrűségét a kalászosokkal bevetett területre és a természetes kaszálók, valamint a mesterséges szántóföldi takarmányok területére vonatkoztatva vettük vizsgálat alá. A VI. táblázat számsorai kimutatják vármegyénként ezt a két területet együttesen hektárokból, továbbá a kaszák számát és az egy kaszára eső kalászos gabona illetőleg takarmány területet.

Az egy kaszára eső terület nem mutat lényegesebb eltéréseket az egyes vármegyék között, úgy hogy ebben a tekintetben nagyobb különbségek egyik vidék javára sem mutatkoznak. Legsűrűbbnek látszik a kaszakészlet a sík- és dombvidéken, hegyvidéken pedig ritkábbnak mutatkozik. Ha a kasza számát a gazdaságok számához viszonyítjuk, úgy ettől bizonyos mértékig eltérő adatokat kapunk. (Lásd: VI. táblázat.)

Ezekből az adatokból az olvasható ki, hogy a kaszák elterjedését a gazdaságok számának szempontjából elbírálva messze kiugróan magas Csik megye kaszaállománya, ahol egy gazdaságra 1,67 kasza esik. A vármegyék következő csoportja, ahol a kaszasűrűség közepesnek mondható Beszterce-Naszód, Máramaros, Háromszék, Udvarhely és Szatmár vármegyéket foglalja magába, míg az utolsó csoportban levő Bihar, Szi-

lágý, Maros-Torda, Kolozs és Szolnok-Doboka vármegyék a legkisebb kaszasűrűséget mutatják.

Sarlók. A sarlóval való aratás Erdélyben még mindig elég nagy területre terjed ki és így a sarlófelszerelésnek is elég nagy jelentősége van. Természetesen Erdély síkvidékei felé haladva a kalászosok területe szempontjából a sarló sűrűsége fokozatosan csökken, miután ezeken a része-

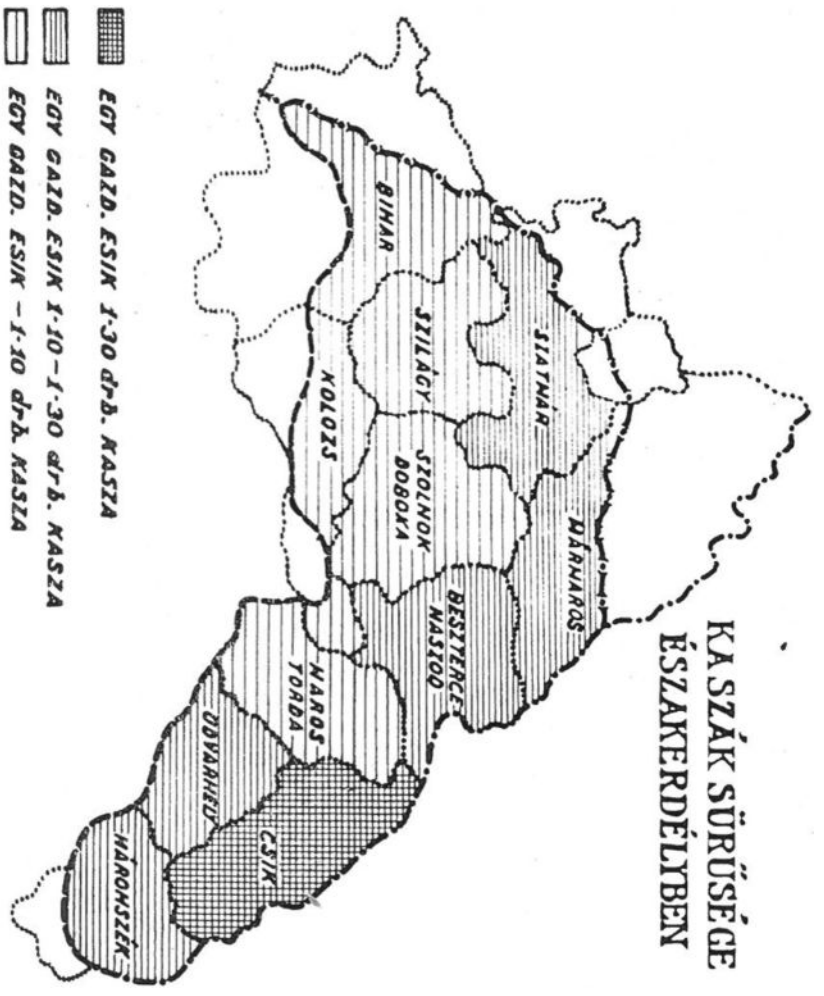
VI. Táblázat

Vármegyék	Gazdaságok száma	Kalászossal bevetett terület	Kaszáló, lóhere, lucerna, mesterséges takarmánnyal bevetett terület	Összesen	Kaszák összesen	Egy kaszára esik	Egy gazdaságra esik kasza
Beszterce-Naszód	28 598	25 476	135 286	160 762	34 745	4,62	1,21
Máramaros	28 964	6753	131 044	137 797	35 176	3,91	1,21
Udvarhely	29 566	33 310	94 091	127 401	33 955	3,75	1,14
Csik	30 732	38 238	196 210	234 448	51 412	4,56	1,67
Háromszék	30 984	42 341	70 148	112 489	35 209	3,19	1,13
Szolnok-Doboka	43 331	58 002	107 416	165 418	44 329	3,73	1,02
Kolozs	50 433	66 983	132 005	198 988	51 077	3,89	1,01
Szatmár	52 173	77 253	113 308	190 561	60 422	3,15	1,15
Maros-Torda	56 728	74 028	114 557	188 585	60 584	3,11	1,06
Szilágy	70 659	118 824	114 969	233 793	72 120	3,24	1,02
Bihar	92 558	157 306	185 661	342 967	91 921	3,73	0,99

ken a kaszával való aratás mind nagyobb tért hódít. Ezekből kifolyólag a sarló elterjedésében már nem találjuk azt az egyöntetű képet, amely az eddig tárgyalt gépeknél és eszközöknél mutatkozott. (Lásd: VII. táblázat.)

A sarlók sűrűségét a kalászosok területéhez vonatkoztatva, egy sarlóra legkisebb kalászosokkal bevetett terület Máramaros vármegyében esik, míg legnagyobb Háromszék, Szatmár, Szilágy és Bihar vármegyékben található, Szolnok-Doboka, Kolozs, Maros-Torda vármegyék a területre vonatkoztatva valamivel kisebb, míg Beszterce-Naszód, Udvarhely és Csik megyék még kisebb sarlósűrűséget mutatnak. A sűrűségnek ebből a fokozatából világosan kiolvasható a síkvidék kisebb sarlókészlete, szemben a domb- és hegyvidék nagyobb sarlósűrűségével. Egy gazdaságra vonatkoztatva a sarlók számát, legtöbb sarló esik Udvarhely és Csik megyében; legkevesebb Szilágy és Bihar megyékben; a legtöbb megye a két véglet között helyezkedik el. Mindenütt azonban kiemelkedik a hegy- és dombvidéknek gazdaságra vonatkoztatott nagyobb sarlóállománya.

Cséplőgépek, triörök és rosták. A cséplőgépek elbírálásánál nehézséget okozott az a körülmény, hogy nincsen a statisztikában feltüntetve a cséplőgépek nagysága és ilyen formán ebből a szempontból nem lehetett az elterjedést elbírálni. Valószínűleg ebből származik egyes vármegyéknek (Szilágy vármegye) kiugró alacsony cséplőgép-állománya. Észak-Erdély többi részében elég egyöntetű a cséplőgép elterjedése, a kalászosokkal bevetett területre vonatkoztatva legsűrűbb Máramaros vármegyé-

ben, utána sorrendben Háromszék, Szatmár, Maros-Torda, Beszterce-Naszód, Udvarhely és Kolozs vármegyék következnek, míg Bihar és Szilágy

VII. Táblázat.

Vármegyék	Kalászossal bevetett terület	Gazdaságok száma	Sarló összesen	Egy sarlóra esik kalászossal bevetett terület	Egy gazdaságra esik sarló
	Ha.		drb.	Ha.	drb.
Máramaros	6753	28 964	42 378	0,16	1,46
Beszterce-Naszód	25 476	28 598	50 889	0,51	1,77
Udvarhely	33 310	29 566	61 819	0,54	2,09
Csik	38 238	30 732	59 473	0,65	1,93
Háromszék	42 341	30 984	38 797	1,10	1,25
Szolnok-Doboka	58 002	43 331	68 951	0,85	1,59
Kolozs	66 983	50 433	84 194	0,80	1,66
Maros-Torda	74 028	56 728	103 767	0,72	1,82
Szatmár	77 253	52 173	65 976	1,18	1,26
Szilágy	118 824	70 659	74 002	1,61	1,04
Bihar	157 306	92 558	82 818	1,90	0,90

vármegyékben a legkisebb kalászosokkal bevetett területre vonatkoztatott cséplőgép-állomány mutatkozik. (Lásd: VIII. táblázat.)

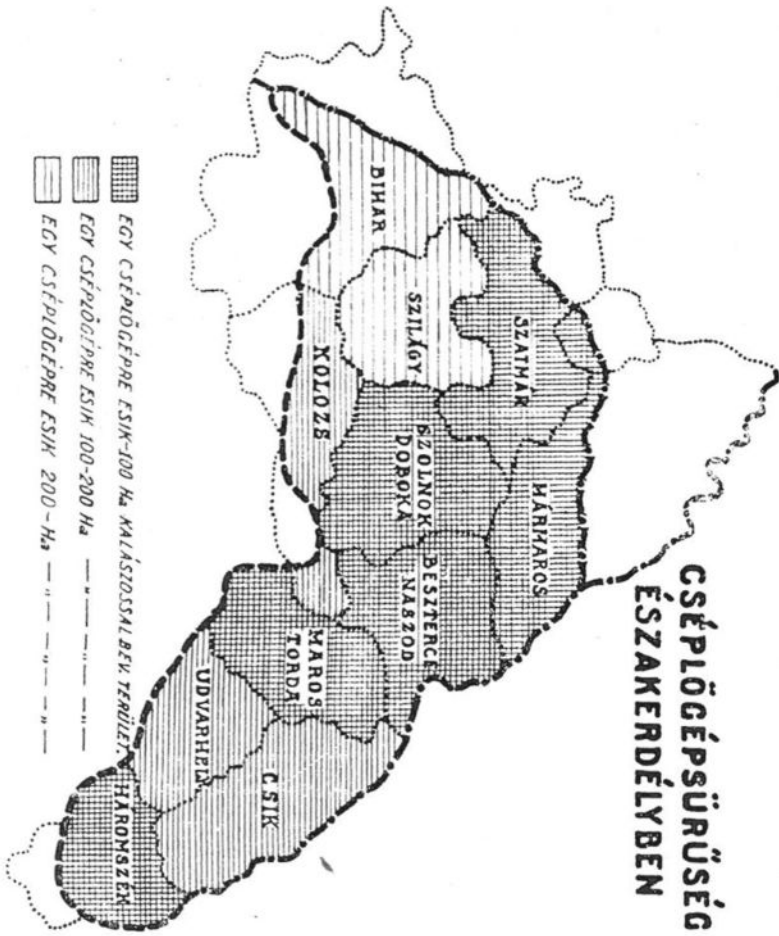
A triőr és rosta elterjedésében Csik megye adatai valószínűleg hi-

VIII. Táblázat.

Vármegyék	Kalászossal bevetett terület	Cséplőgép összesen	Egy cséplőgépre esik kalászossal bevetett terület	Triőr és rosta összesen	Egy triőrré és rostára esik kalászossal bevetett terület
	Ha.	drb.	Ha.	drb.	Ha.
Máramaros	6753	65	103,89	58	116,44
Beszterce-Naszód	25 476	136	187,33	282	90,35
Udvarhely	33 310	165	201,88	1304	25,55
Csik	38 238	174	219,76	111	344,49
Háromszék	42 341	363	116,65	426	99,40
Szolnok-Doboka	58 002	316	183,56	449	129,19
Kolozs	66 983	298	224,78	694	96,52
Maros-Torda	74 028	428	172,97	804	92,08
Szatmár	77 253	497	155,44	1495	51,68
Szilágy	118 824	547	717,33	2307	51,51
Bihar	157 306	519	303,10	2675	58,81

bás felvétel alapján kerültek a statisztikai táblázatba. Ott ezeknek az alapján számítva a legkevesebb triőr és rosta volna, még pedig annyira kiugró aránnyal, hogy az kétségtelenül felvételi hibára enged következ-

IX. Táblázat.

Vármegyék	Gazdaságok száma	Szekerek száma	Egy gazdaságra esik szekér	Villák száma	Egy gazdaságra esik villa	Lapátok száma	Egy gazdaságra esik lapát	Ásók száma	Egy gazdaságra esik ásó
		drb.							
Beszterce-Naszód	28 598	24 275	0,84	55 757	1,94	17 862	0,62	57 093	1,99
Máramaros	28 964	11 289	0,38	47 445	1,63	24 347	0,84	53 808	1,85
Udvarhely	29 566	28 360	0,95	54 657	1,84	24 294	0,82	54 354	1,83
Csík	30 732	37 566	1,22	61 169	1,99	39 237	1,27	53 902	1,75
Háromszék	30 984	27 135	0,87	52 333	1,68	31 136	1,00	53 810	1,73
Szolnok-Doboka	43 331	28 538	0,65	61 513	1,41	26 649	0,61	72 637	1,67
Kolozs	50 433	32 438	0,64	78 225	1,55	36 199	0,71	88 706	1,75
Szatmár	52 173	32 805	0,62	81 546	1,56	54 525	1,04	95 686	1,83
Maros-Torda	56 728	38 852	0,68	93 541	1,64	45 443	0,80	106 142	1,87
Szilágy	70 659	46 053	0,65	94 897	1,34	50 514	0,71	119 932	1,69
Bihar	92 558	48 451	0,52	110 806	1,19	73 357	0,79	131 808	1,42

tetni. Ettől eltekintve legkevesebb triőr és rosta a kalászosokkal bevetett területre vonatkoztatva Máramaros és Szolnok-Doboka vármegyékben mutatkozik. Sűrűbb ezeknek a gépeknek elterjedése Kolozs, Háromszék és Beszterce-Naszód vármegyékben, még sűrűbb Szatmár, Szilágy és Bihar vármegyékben. Udvarhely vármegye triőr- és rostaállománya újra valószínűleg téves felvétel alapján van feltüntetve, amennyiben ott újra kiugróan magas állományt találunk. Általában a kivételektől eltekintve, a cséplőgépeknél a kalászosokkal bevetett területre vonatkoztatva legtöbb felszerelést a hegy- és dombvidéken, legkisebbet a síkvidéken találunk. A gabonatisztító gépeknél nagy vonásokban hasonló alakulás mutatkozik.

Villák, lapátok és ásók. A kisebb gazdasági eszközök elterjedését csak gazdaságok szerint mértük, miután ezeknél kétségtelenül nem lehet a területre vonatkoztatásról szó. A villák számát egy gazdaságra kiszámítva, legnagyobb készlet Csík vármegyében mutatkozik, utána Beszterce-Naszód, Udvarhely, Háromszék és Máramaros vármegyék következnek. A dombvidéken (Maros-Torda, Kolozs és Szatmár megyékben) kisebb, Szilágy, Bihar és Szolnok-Doboka vármegyékben pedig még kisebb az egy gazdaságra eső villák száma. Nagy vonásokban hasonló alakulást találunk az ásóknál is, míg a lapátok elterjedése valamivel szabálytalanabb alakulást mutat. Nagy vonásokban kétségtelenül kiemelkedik a hegyvidékek aránylagosan nagyobb ellátottsága kisebb gazdasági eszközökben is, míg a síkvidéken ebben a tekintetben is nagyobb hiány mutatkozik. (Lásd: IX. táblázat.)

Szekerek. A szekerek száma szintén gazdaságra vonatkoztatva került kimutatásra. Legtöbb szekér esik egy gazdaságra vonatkoztatva Csík vármegyében, utána Udvarhely, Beszterce-Naszód és Háromszék megyék következnek. A dombvidéken (Maros-Torda, Szolnok-Doboka, Szilágy, Szatmár, Kolozs) kevesebb, Bihar vármegyében és Máramarosban még kevesebb az egy gazdaságra számított szekerek mennyisége. (Lásd: IX. táblázat.)

FARKAS ÁRPÁD

Inhaltsauszüge:

Das landwirtschaftliche Maschinen und Geräteinventar Nordsevenbürgens. Es werden die verschiedenen landwirtschaftlichen Maschinen und Geräte mit Bezug auf ihre Anzahl und Verbreitung untersucht u. zw. im Verhältnis zu der Anzahl der Betriebe und zur Ausdehnung der landw. Nutzfläche.

Árpád Farkas.